

óta lényegesen gyorsabb az új beosztás következtében. A Nagyköruton belől hat részre, azon kívül pedig három, tehát összesen kilenc részre volt osztva a szétküldés. Ezzel a beosztással igen gyakran megtörtént, hogy a déli szétküldés délután három óráig tartott, annál előbb képzelenség volt a kézbesítések befejezése. Most tizenegy kerületre oszlik a szétküldés, sugáralakban. Ezzel a beosztással a déli kézbesítés még a legerősebb kerületben is tizenkét óráig föltétlenül befejeződik.

Leleplező adatok az amerikai városok korrupciójáról.

— San-Francisko bűnlajtsroma. —

(Saját tudósítónktól.) Amerika, a korlátlan lehetőségek hazája felé vágyódva tekint a kicsinyes viszonyok között élő európai ember. Ezek a korlátlan lehetőségek valóban megvannak, ha nem is állanak mindenkinél rendelkezésre. Pusztán hír, szóbeszéd alapján nem tudhatunk a tengerre állandóan Magyarországból is a munkások ezrei. Vállalkozás, munkálat, bér, minden megsokszorozódik az amerikai levegőben és megsokszorozódnak persze az intenzív gazdasági élet kísérő jelenségei is: a visszaélés, a bűn, a korrupció. Az amerikai életnek erről az árnyoldaláról irt most tanulmányt egy magyar anár, dr. Braun Róbert, aki hosszabb időt töltött Amerikában és az érdekesítő gazdasági és szociális megfigyelések egész sorát tette közzé. Szóban levő cikke az amerikai városok korrupciójáról szól és kivesszük belőle Sanfrancisko bűnlajtsromát, amely nyilván Amerika más városainak közállapotaira is jellemző. Hiszen a newyorki botrányról hetek óta cikkeznek a világ lapjai...

Általánosságban a városi kormányzat züllöttségének rendes alakulata a *spoils-system*. Ez abban áll, hogy amikor egy jól szervezett párt, rendes néven *machine* kezébe kaparítja a hatalmat, megosztja a zsákmányon. A pártvezérek, boss, zsiros hivatalokat kapnak és legfőbb céljuk, hogy lehetőleg megszédjék magukat. Nehéz lenne eldönteni, hogy melyik amerikai városban uralkodik a legnagyobb korrupció. A közvélemény azonban e tekintetben leginkább Filadelfiát és San-Franciskót emlegeti. Jellemző erre nézve az az anekdota, melyet szélteben idéztek Amerikában. Egy csikágói ember így szól egy sanfranciskóihoz:

— Egy sanfranciskói ember azt mondotta nekem, hogy nálunk csaknem olyan korrupció van, mint Filadelfiában.

— Ezek a sanfranciskóiak mindig szeretnek nagyozni — volt a válasz.

A szembeötlő korrupció egyik főforrása a rendőrség. Az átlagos amerikai, aki az európai viszonyokat ismeri, jól tudja, hogy Amerika rendőriügye sokkal gyöngébb lábón áll, mint a nyugateurópai. Amerikában a fizetés rendszerint jó, sőt néha hihetetlenül jó, így San-Franciskóban 1436 dollárt, azonban állása bizonytalan és nyugdíja nincs, társadalmi tekintélye pedig jóval alacsonyabb a vele egyenlő jövedelmű munkásénál. A rendőrség emellett leggyakrabban ki van téve teljesen a folyton változó politika eseményeinek. E politikai változások nagy anyagi érdekeket érintenek, melyek a legtöbb európai államban ki vannak véve a politika szeszélyeinek hatása alól. San-Franciskóban a munkásegyletek jelöltjének, Mc Carty-nek győzelme folytán, aki állítólag a választás előtt a corporation-ek (vasuti, világítási stb. vállalatok) hatalmába jutott, a következő érdekek nyertek kielégítést: az összes corporation-ek, az itálimerések és megfelelő iparágak, a csaló mutatóványosbódék, a játéklarlangok, a prostitúció, a betörők és zsebmeteszkök.

A sanfranciskói közéleti visszaéléseket három csoportba lehet osztani: 1. a tiltott vagy erkölcstelen vállalatok támogatása a rendőrség jóakaratu elnézése által, 2. egyedáruságok megszerzése villany, gáz, vízvezetési és hasonló vállalatok számára, 3. annak kihasználása, hogy a közjellel bíró fenti vállalatok minél nagyobb díjtételeket vehessenek ki a fogyasztó közönségre.

Az első csoport egy jellemző példája a francia vendéglő esete. Francia vendéglőnek nevezik San-Franciskóban az oly szállodaszerű helyeket, melyek szerelmi találkákra vannak berendezve. E vendéglők többemeletes épületek, melyeknek földszintjén éttermek vannak, az emeletek pedig találkákra berendezett szobákból állanak. A földszinti éttermeket nagyrészt jóhiszemű közönség látgatja, mert a konyha rendszerint kitűnő, az árak pedig igen mérsékelték, aminek célja természetesen az, hogy a találkák a gyanútlan közönség közepette feltűnés nélkül kezdődhessenek, egyúttal pedig a prostitúcióra alkalmas nőanyagot is szolgáltatssa. Ily vendéglőbe óriási befektetéseket tesznek vállalkozók, a haszonban pedig tekintélyes magánemberek és bankok is osztoznak, egyik bank egy ilyen ügyletét egy állami egyetem régensével végeztette. Egy razzia alkalmával egyetlen ilyen házban 160 prostituáltat tartóztattak le, a biztosítékot pedig 16.000 dollárt, melynek ellenében szabadságra helyezték őket, egy szeszgyáros tette le. E gyáros elnöke volt a város legrégibb és leghatalmasabb kereskedő ügyletének.

Az egyedáruságok megszerzése a nyílt vesztegetések egész sorával van egybekötve. A Pacific-Telefon-társaság például megvesztegette az ellenőröket, hogy akadályozzák meg minden más társaságot abban, hogy telefonengedélyt kapjon. Az ellenőrök ezért 50.000 dollárt kaptak.

Mind ezek az adatok egy héttagu bizottság jelentéséből valók, amely az Oliver-féle nagy panama per alapja volt. Maga a pör lefolyása is elriasztó képe a korrupciónak. Mindenekelőtt a sajtóban a fő- és a helyettes ügyész ellen ügyesen rendezett, kiméletlen hajszá indul meg. A corporation-ek is felhasználják a sajtót, melynek nagy része gonosztevők kezébe jutott. Nem egyszerű hangulatkeltésről volt szó, hanem a sajtó egy része a bíróválat is bérbeadta soronként. Vagyis aki soronként bizonyos összeget fizetett, bármily hírt is közölhetett a rendes napi hírek közt. A merényletek sorozata csak ezután következett. Először is a városi ellenőrző bizottság elnöke, Gallagher ellen követte el dinamit-merénylétet. Csakhamar követte ezt az Evening Bulletin szerkesztőjének kicsalása egy költött távirat segítségével a vasuti állomáshoz, ahonnan erőszakkal gyorsvonatra ültették és Los-Angelesbe vitték, mintegy tizenhárom órányira San-Franciskótól. Utána következett egy nagyszabású kísérlet az egész esküdtszék megvesztegetésére, aminek azonban csak az lett a következménye, hogy egy emberre sikerült a vesztegetési kísérletet megállapítani és ezért elítélni.

1908. november 13-án tartotta Heney, a helyettes ügyész, a leggyűlöltebb üldözők egyike, nagy vádbeszédét, amikor közelében felugrott egy ember és pisztollyal lőtt rá. A golyó a fül alatt hatolt be, a koponya és álkapocs közt haladva az álkapocs-csont másik oldalában akadt meg. A helyettes ügyész így szerencsésen elkerülte ugyan a halált, azonban a tárgyalás hetekre akadt meg. A merénylőt elfogták, de már másnap holtan találták cellájában, mellette hevert revolvère. Hogy vajon öngyilkosságot követett-e el, avagy eltették-e láb alól, hogy fölbőrlelőre ne vallhasson, talán örökre titok marad. Még ezzel sem merült ki a vádlottak vakmerősége. Csakhamar rájöttek, hogy a titkos rendőri nyomozásokról szóló jelentéseket ellopták és a vádlottak ügyvédjéhez vették, aki ezekről másolatot készített. Amikor a kormány megkapta a végzést, hogy nyomozhasson a vasutársaságok irodáiban, sok száz ily titkos irat másolatát találta ott.

Az Oliver-féle esküdtszék összesen negyven személyt ítél el, 175 büntetért. A jelentés kiemeli, hogy „e büntettek közül a sanfranciskói rendőrség egyetlen egyet sem fedezett fel, sőt a rendőrfőkapitányt magát is az esküdtszék hamis esküben és bűnpártlásban mondta ki bűnösnek. Világos, hogy az ily rendőrségek gyökeréig romlottak kell lenniük. Minthogy azóta egyetlen nyilvános vagy titkos rendőr sem mozdított el állásából, valamint lemondások sem voltak nyilvánvaló, hogy az egész személyzet még a régi jelleggel bír.

San-Francisko példájából, de egyébként is közzismert, hogy a korrupció közvetlen okai a corporation-ek. Miltán kérdezheti az európai, hogy ha így van a dolog, miért nem kezeli maga a város a közszolgáltatásokat? Európa bőven nyújt példát vízvezeték, villany- és gázvilágítás dolgában sikeres városi kezelésre. Hogy ez az irányzat az Egyesült-Államokban csak későn és nehezen terjed, annak két oka van: történelmi és törvényhozási. Az európai város már

ősidők óta rendelkezett tulajdonnal, melyet rendszeresen kellett kezelni. Amerikában azonban a város jövedelmet hajtó ingatlanul kezdettől fogva nem bírt, így tehát hiányzott az a mechanizmus, mely gazdasági ügyek intézését végezhetné volna. Ezért vált elvéve a nézet, hogy a köznek nem szabad semmi olyat sem végeznie, amire a magánvállalkozás is képes. Egy másik döntő akadálya a városi vállalkozásnak a törvényhozás tilalma. A törvényhozás szinte elháríthatatlan nehézségeket gördít a városok gazdasági vállatai elé, melyeket csak a legfurfangosabb jogi fogásokkal lehet kijátszani. Talán mondani sem kell, hogy a corporation-ek éber figyelemmel kísérik az ország minden egyes városában minden oly mozgalmat, mely a városi kezelés mellett indul meg. Mind ezen óriási eszközökkel folytatott harc dacára is a városi üzemek, különösen egyes ágakban, például a vízvezeték nagy nézve nagy haladást mutatnak. Kétségtelenül hosszas nevelés eredménye lehet csak a korrupció ellen való eredményes harc. Az amerikai város problémája egyúttal az önkormányzat és a demokrácia problémája. Ezért lépnek e küzdelemben porondra Amerika legértékesebb erői.

Kosztolányi Szegeden

vagy

Juhász Gyula az esernyővel.

(Saját tudósítónktól.) Hétfőn éjjel híre kelt a szegedi társadalomban, hogy Kosztolányi Dezső, a híres költő, kedden Szegedre érkezik. A szenzációs hírt Juhász Gyula hozta. Juhász Gyula elmesélte az esetet a törzskávéházban és azután krétát véve elő a zsebéből több kört rajzolt le a padlóra. Az így megalakult irodalmi körök aztán elhatározták, hogy Kosztolányi Dezsőt ünnepélyes fogadtatásban részesítik. Az ünnepélyes fogadtatásról tudósítónk a következőket jelenti:

(Juhász megfürdik.)

Kosztolányi Szegedre való jövetelének terve ott kezdődik, hogy Juhász Gyula átment Palicsra megfürödni. Juhász Gyula benn a palicsi tóban találkozott Kosztolányival.

— Szervusz Gyula, hogy vagy?

— Köszönöm, csak megvagyok — felelte Juhász.

A két költő sokáig volt benn a vízben. (A költők soha sincsenek kinn a vízből.) Ott határozódott el, hogy Kosztolányi Szegedre fog jönni.

(Gyalog Szeged-Rókusig.)

Kedden reggelre volt kitűzve Kosztolányi megérkezése. Juhász Gyula korán kelt, szépen kikéfélt az esernyőjét és gyalogszerrel megindult a szeged-rókusai állomás felé. Ment, ment mendegélt és megérkezett a pályaudvarhoz.

A szabadkai vonat befutott és Juhász Gyula felágaskodott, hogy jobban lásson. Az érkező utasok mind leszálltak és eltűntek a kijáratnál, de Kosztolányihoz még csak nem is hasonlított egyik sem.

Juhász Gyula azt hitte, hogy bizonyosan elaludt a nagy költő a kupében, vagy pedig verset ír, azért elkiáltotta magát:

Kosztolányi gyere ki,

Ég a házad ideki.

Kosztolányi még erre sem jött ki. Busan ballagott vissza Juhász Gyula.

(?????)

A törzskávéházban kérdőjelekké változtak át az emberek, mikor Juhász visszaérkezett. Az emberek a szemükkel hunyorgattak és úgy kérdezték:

— ??

Juhász nem felelt semmit.

Valaki meg is szólalt:

— Nos?

Juhász erre sem felelt semmit. Egy ember neki-bátorodott és megkérdezte:

— Hol van Kosztolányi?

Juhász körülnézett, megtapogatta magát és így szólt ijedten:

— Se Kosztolányi, se esernyő.

(Megint gyalog Szeged-Rókusig.)

Az esernyő ugyanis kinn maradt a pályaudvaron. Juhász Gyula sietve nekiiramodott és gyalogszerrel ismét megindult a szeged-rókusai állomás felé. Utközben azonban megeredt az eső és bőrig ázott.

Az állomáson hiába kereste az esernyőt. Nem volt sehol. Valószínűleg elvitte valaki.